

ОЛГА МАРКОВИЧЪ

ЮАКИМ ВУДИЧЪ

*Соборъ
Милошана*

*манъ държавно
на са блатусе
тоиса въ сир
1841*

*рофити, и толин
если спрелушати
орди убо*

*познатъ, канъ
и, истроду
тотъ, орен
са могов и ваоми
ид соблаво
Суде на са
и*

*ЕСТЕ
ОТНО
СЛО
ВТЕ*

*Ном
ЗЕР
ЛЪ
ОП
СА
НІЕ*

МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ

Јоаким Вујић
(1772-1847)

Аутор каталога и изложбе
Олга Марковић

Београд, 1997.

Издаје
МУЗЕЈ ПОЗОРИШНЕ УМЕТНОСТИ СРБИЈЕ
11000, Београд, Господар Јевремова 19

Главни и одговорни уредник
Миодраг Ђукић, директор

Заменик главног уредника
Александар Милосављевић

Аутор изложбе и каталога
Олга Марковић, виши кустос

Опрема изложбе
Марко Чабаркапа

Ликовно-техичко решење
Ново Чогурић

Слог
Светозар Станкић

Штампа
СРБОШТАМПА,
11000, Београд, Добрачина 6-8.

Тираж: 350 примерака

Штампање завршено јуна 1997.

Позоришне иницијативе код Срба дуго ће бити током XVII и XVIII века, пре свега у Војводини, привржене црквено-религиозним тенденцијама, да би преко народно-религиозних и световних, школских-ђачких представа, али увек са културно-просветном, образовном и морално-васпитном идејом, прешле муко-трпан пут до појаве Јоакима Вујића, зачетника, оснивача и организатора позоришног стварања у Срба. Позоришна традиција до Јоакима Вујића код Срба, иако оскудна, досеже у далеку прошлост. Више је назнака и претпоставки (позоришна терминологија у *Београдској крмчији*, *Синтагмату* и у још понеком писаном документу), а врло мало или никако конкретних, стварних налаза о постојању извесног световног позоришта, народног и нехришћанског, у средњовековној Србији XIII и XIV века. Кроз цео средњи век „православни део Срба остао је без позоришта”, уколико не апстражујемо забавни живот на владалачким и властелинским дворовима где је „глумац” представљао синтезу примитивног мима-импровизатора, пантомимичара, свирача и певача, али све далеко од цркве која је строго чувана од сваког „богохуљења”, док су последњи издисаји средњовековних мистерија тек дотакли војвођански део нашег народа, нарочито школску омладину.

Српско позориште јавља се први пут кад и нова српска књижевност, у XVIII веку и то, на жалост, скоро без икаквих традиција, али позориште и драма добијају све значајније место у културно-просветном развоју и моралном васпитању српске омладине и народа уопште, подељеног између две туђинске власти, или у ропству под Турцима у Србији, или под Аустријом и Мађарском у Војводини. Од краја XVII и у току XVIII века, српска позоришна делатност у Војводини, значајан је доказ о духовној виталности српског народа и моћно средство у његовој борби за опстанак. Позориште је, како су га схватили Доситеј Обрадовић и други српски „отачествени и благодјетелни” просве-

титељи, било замишљено да буде један од значајних стваралачких носилаца српске културе у оквиру рационалистичких и просветитељских идеја и „култа здравог разума” епохе. Исељени српски народ и црква у Војводини у тежњи за просвећивањем, иако окренути Западу, прве су своје културне покушаје, као што је било оснивање школа, ипак остварили уз помоћ „источне браће”, међу којима, свакако, најистакнутије место има Емануил Козачински и његов рад у „Латинско-Славенској школи” за чије је име тесно везан развитак школства у седишту Митрополије у Карловцима. Међутим, најзначајнији рад Козачинског је његово драмско дело, односно први српски позоришни комад *Трагедија сирјеч печалнаја повјест о смрти последњаго царја сербскога Уроша Цјатаго, и о паденији сербскога царства*, које је у преради Јована Рајића под овим насловом и штампано у Будиму 1798. године. Козачинскову *Трагедокомедију* приказали су у Карловачкој школи 1736. њени ученици – да би свих наредних шест деценија XVIII века прошле без позоришта – уз мале и часне изузетке Великог Бечкерека, Темишвара, Вршца, Пеште, Сегедина, ђачких позоришта и имена Марка Јелисејића, Емануила Јанковића, Мојсија Игњатовића, Глигорија Трлајића, Нићифора Атанацковића и неколицине других.

Позоришна историја се слаже, међутим, да се уистину правим почетком српског световног позоришта, може сматрати тек извођење Коцебуовог комада *Папагај* које је превео и прерадио, назвавши га *Крешталица* – Јоаким Вујић, и извео 12. августа 1813. у позоришту „Рондела” у Пешти.

Јоаким Вујић, „славеносербски списатељ”, „в ползу отечества” и „дјетовосписатељ”, путописац, драматичар и преводилац, неоспорно је најзначајнији и најзаслужнији позоришни трудбеник у историји српског позоришта. Вујић је рођен 9. септембра 1772. године у Баји, у грађанској трговачко-занатлијској породици, од оца Глигорија, вештог трговца и сапунције и мајке Буфрозине, рођ. Јорговић. По свему судећи, од оца је наследио извесну сналажљивост и практични смисао, а од мајке осетљивост и осећајност што избијају из његовог родољубља и хуманизма. Вујићево школовање и образовање је било разноврсно, скоро енциклопедијско, знатно и за данашња схватања, доста темељно и солидно. Основну, тј. славеносрпску школу свршио је у родном месту, а исто тако и латинску, мађарску и немачку. Школовање наставља у Новом Саду, затим после годину дана, похађа гим-

Јоаким Вујић (1772-1847)

ваном поново долази у Братиславу, где је бесплатно примљен у Евангелистички лицеј 1792. године.

У Лицеју слуша теологију, математику, физику, практичну филозофију, логику, земљопис, природно право, реторику, обичаје Римљана, општу историју, историју Угарске, а вероватно и стилистику, метафизику, митологију, историју цркве, а како сам каже, и приватно похађа часове старогрчког и хебрејског језика. После завршеног Евангелистичког лицеја Вујић је прешао на Католичку академију с намером да сврши правне науке и у њој остао школску 1794/1795. годину.

Да ли је Вујић за време свога школовања и боравка у Братислави посећивао позоришта? Одговор се може само наслућивати, али и са сигурношћу тврдити да је Вујић имао небројене прилике да види представе тада најчувенијих европских писаца у извођењу професионалних глумаца високог ранга. У Братислави је подигнута лепа позоришна зграда 1776. године, а од 1780. уведена је опера. Уопште, пуно се полагало на позоришну уметност и овај град у томе је имао лепу и дугу традицију, па

назију у Калочу, па прелази у Сегедин где се уписао у четврту класу и постао синтаксиста. После кратког времена прекида школовање и одлази за шегрта у једну трговачку радњу. Због грубог и нечовечног поступка свог господара враћа се у родну Бају, али га родитељи враћају у Калочу, а затим упућују, после завршене школске године, на даље школовање, овог пута у Братиславу. Желећи да учи више науке, али и борећи се са средствима за издржавање, враћа се по трећи пут у Калочу, затим прелази у Ђур, па Острогон и најзад по наговору свештеника Лазара Перенчевића, с његовим сином Јо-

Зграда старог позоришта у Братислави у којој се школовао Вујић (1792-1795)

је и целокупни уметнички и друштвени живот био упућен на театар који је по свом нивоу спадао у ред већих европских театара. Стога је сасвим вероватно управо у Братислави Вујић стекао „прво јаче интересовање о позоришту, и извесно познавање боље позоришне игре” и да је и поред материјалне оскудице могао посећивати театар, јер све ученике и студенте су увек чекале популарне трећа и четврта галерија и места за стајање.

Изгубивши даље интересовање за правне студије у Мађарској Вујић се 1795. враћа у родну Бају и у жаркој жељи да научи стране језике, и то италијански, француски и енглески, одлучи да путује у Италију. Два пута је полазио на пут за Трст. Први пут, по најгорем зимском времену у фебруару 1796, и то пешке, стигавши преко Загреба у Карловац, и други пут 1801, опет са свега 12 форината и 35 крајцаре, преко Загреба, Ријеке и Новиграда што пешке, што колима.

Стигавши у Трст на покладе са „препоручителним писмом” из Ријеке одлази до православне цркве Св. Спиридона где се упознаје с тадашњим свештеником Викентијем Ракићем, иначе

Гравира града Карловца

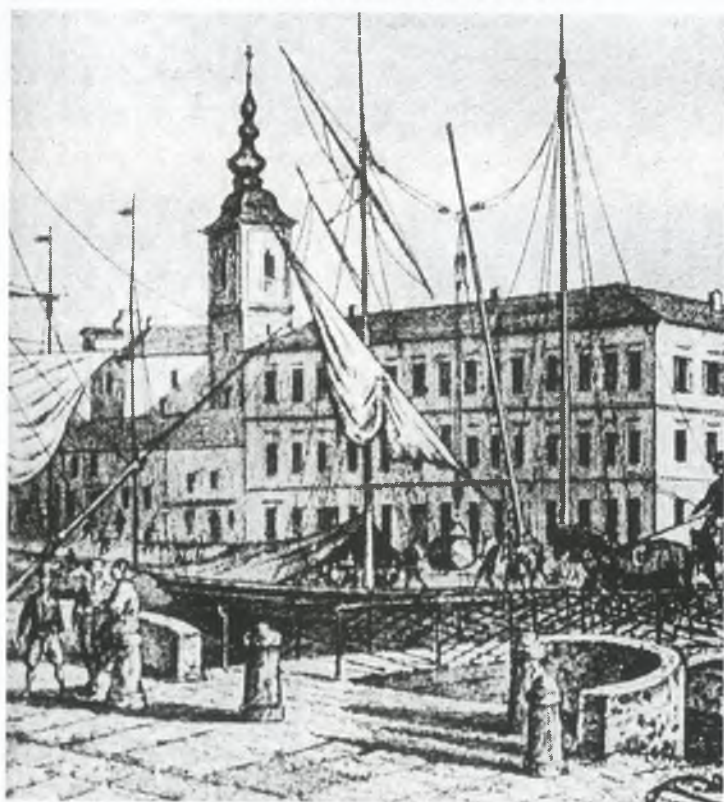
Доситеј Обрадовић (1742-1811),
српски просветитељ

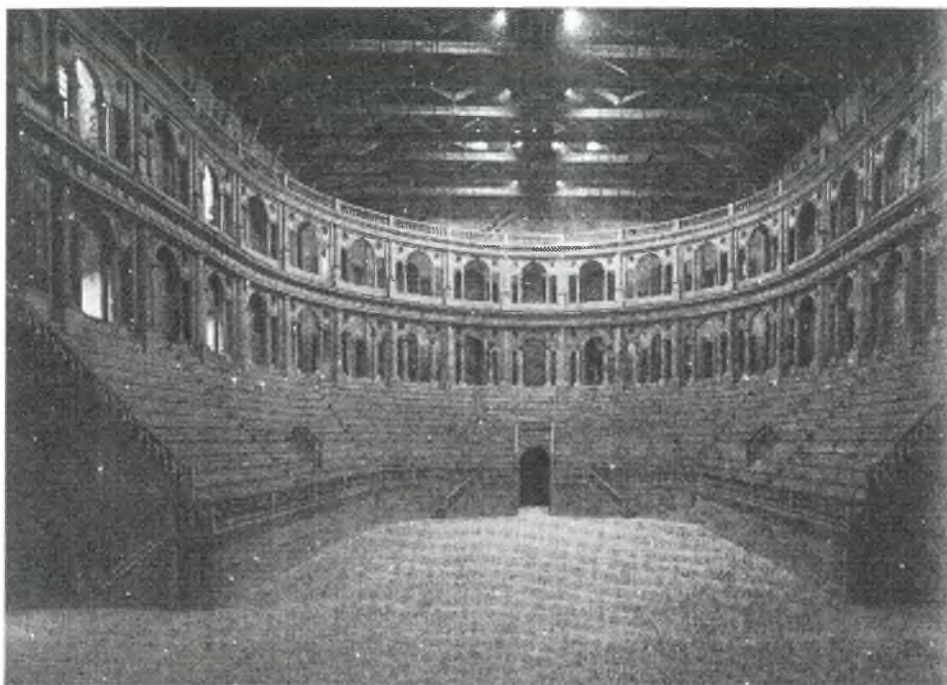
Јоаким Вујић – „Вучица првог с рањавом
ногом преко Кроације у Триест
путештвије”

Трст у време Вујићевог боравка око 1805.

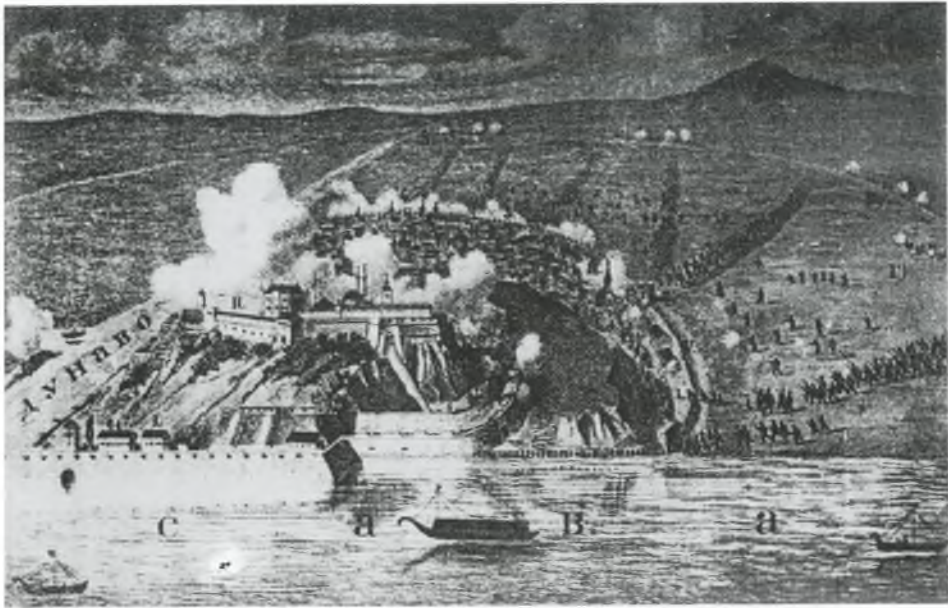
Трст, канал, иза једрењака један од два звоника цркве св. Спиридона

Позориште *Фарнезе* у Парми

писцем познатог драмског дела *Жертва Аврамова* и једним од најчитанијих српских писаца свога доба, и јеромонахом Савом Поповићем, Ракићевим помоћником, и уз њихову помоћ и препоруку добија место домаћег учитеља код трговца Антонија Квекића, где је поучавао не само његовог сина, већ и његову жену Ану и њеног брата. Са Вујићем је поступано, како сам пише, као с правим чланом породице и захваљујући њиховој благонаклоности имао је и сам учитеље, прво италијанског језика који је савладао за непуну четири месеца, о чему је добио и сведочанство. Осам месеци је потом учио француски, а и енглески језик.

Ова своја знања знао је да употреби, па је и први Вујићев превод био с италијанског језика – *Излишна љубав Ирине и Филандра*, да би одмах затим написао и издао и прву француску граматику у Срба (1805). Већ исте године, према Вујићевом казивању, а које су неки истраживачи Вујићевог живота и рада довели у сумњу, с породицом Квекић одлази на путовање по Италији на коме ће остати до новембра 1803. Тада је видео Венецију, Падову, Брешу, Верону, Милано, Кремону, Модену, Фиренцу, Пизу, Сиену, Рим и многе друге прелепе италијанске градове, а Италију је сматрао другим рајем на земљи. Оно што је још

Карађорђе и устаници освајају Београд (1806).

важније – у неким је од ових градова могао да гледа и позориште. Вујићев боравак у Италији, несумњиво је био пресудан у његовом даљем образовању у позоришном смислу. У Фиренци је слушао оперу *Il matrimonio segreto* (*Тајни брак*) Доменика Ђимарозе, у Риму Росинијеву оперу *L' Italiana in Algeri* (*Италијанка у Алжиру*) у којој је насловну женску улогу певала славна Анђелика Каталани, једна од најбољих певачица у Европи.

Путујући по Италији Вујић описује сва значајнија места и никад не заборавља да наведе и театар, а нарочиту пажњу је посветио опису театра у Парми. Управо у Трсту почиње да преводи позоришне комаде, одакле их шаље у Пешту и настоји да му књиге буду што лепше штампане. За време свог боравка у Трсту превео је комаде: *Фернандо и Јарика* Карла Екартсхаусена с немачког језика, затим дело Јосифа Рихтера *Љубовна завист чрез једне ципеле* и комедију Шалома Шлетера *Награжденије и наказаније*. Управо својим преводилачким и списатељским радом који је започео у Трсту наставио је Вујић племенита настојања Емануила Јанковића (превео Голдонијеве *Терговце* још 1788) и Доситеја Обрадовића (превео Лесинговог *Дамона*), па ће за свој народ отада стално радити на том послу и превести близу тридесет драмских дела.

РУКОВОДСТВО
къ
ФРАНЦУЗСЪЙ
ГРАММАТИЦЪ

в о
УПОТРЕБЛЕНІЕ
СЛАВЕНО - СЕРБСКІЯ ЮНОСТИ
сочинено
ІОАКИМОМЪ ВУИЧЬ,
Французскаго и Італіанскаго языка
учителемъ въ Тріестѣ.

БИБЛИОТЕКА А. ИВИЧ
СУВОТИЦА

ВЪ ВУДИНЪ ГРАДЪ,
Писменъ Кралевскаго Всучилища Пешванскаго.

1805.

Викентије Ракић (1750-1818), драмски писац, преводилац и свештено лице

Вујић је напустио Трст 1805. и отишао у Пешту где постаје бележник, али све време са жељом да се врати у Италију. Међутим, француска окупација Трста га је у томе спречила, а Вујић, како сам каже, није хтео да буде Наполеонов поданик.

Из Пеште Вујић одлази у Нову Градишку за учитеља, затим у Земун у који стиже јула 1806; у почетку поучава омладину француском и италијанском језику, а од јануара 1807. постаје учитељ у Српској основној школи. Земунски боравак Вујићу је донео низ непријатности како с војним, тако и са црквеним властима, што га приказује у новој, до тада непознатој светлости; поред осталог, био је оптужен као бунтовник и конспиратор код аустријских власти због тајних веза са Карађорђем и српским устаницима, па је чак допао и затвора. Али, и у Земуну је мислио на позориште, јер је поред осталих књижевних радова објавио и сеоску игру у два чина *Награжденије* и *наказаније* (1809) које је превео још у Трсту, а за чије је штампање поднео све трошкове Лука Солар, његов ученик и трговац у Земуну.

Најзад, Генерална команда у Петроварадину решила је да мора да напусти не само Земун, него и цело подручје Војне границе, те је спроведен у своје родно место Бају из које одлази у Пешту дајући приватне часове шест месеци, а априла 1810. прелази у Сент-Андреју где постаје професор на тамошњој латинској школи. Ускоро ће се у Сент-Андреји и оженити богатом удовицом Пелагијом Манојловић, од које ће се, како каже Јаша Продановић, брзо и развести уз сасвим театарлни скандал. Није дуго ни професоровао (од новембра 1811. до марта 1813), али се и даље бави писањем и издавањем књига. Ипак, Сент-Андреја – српско културно жариште где је било много српског света, нарочито школске омладине, биће једна од ретких Вујићевих оаза мира.

У исто време десио се у Пешти занимљив и значајан позоришни догађај: септембра 1812. давао се у Мађарском позоришту

Гравира Петроварадина

комад *Црни Борђе или Заузеће Београда од Турака* Иштвана Балоба, а у кругу српских гледалаца сигурно се налазио и 40-годишњи Вујић, на кога је та представа морала неминовно да учини дубок утисак.

Сам Вујић, пак, са „содружеством ученика гимназије пештанске” како су писале „Новине Србске из царствујушег града Вијене”, тек покренуте од студената Димитрија Давидовића и Димитрија Фрушића у Бечу, приредио је 14. августа 1813. прву представу *Крешталице* у Мађарском позоришту у Пешти и то на српском језику и за српску публику. У Пешти је тада, у подножју брда Св. Гелерта, у Табану, становало око 10.000 Срба, нарочито на школовању, будуће српске интелигенције, тако да је Пешта тада представљала једно од најзначајнијих српских културних средишта. Српска публика је испунила салу и одушевљено примила представу за коју је Мађарско позоришно друштво уступило сва декоративно-техничка средства и позорницу у „Рондели”. Приход од представе је био знатан и Вујић

Ј. Вујић у затвору у Земуну, под
војном стражом 1809. године

ОШТРОУМНА ДОМИШЛЕНИЈА

БЕРТОЛДА

ЕДНОГ МУДРОГ И ШТРОУМНОГ СЕЛЈАКА,
КОЈ ПО ИМОГНА И ЧУДНИМЪ ПРИКЛОЧЕНИЈАМА, КОЈ СУ МУ СЕ
ДОГОДИЛА, НАЈПОСЛЕ ЧРЕЗЪ СВОЈ РЕДКИИ И ОШТРИИ РА-
ЗУМЪ ПОСТАНЕ ДВОРАНИНОМЪ И КРАЉЕВИМЪ ГАУБ-
НИКОМЪ У КРАЉЕВОЈ ПАЛАТИ;

ПРЕВЕДЕНА
СЪ ИТАЛИЈСКОГЪ НА СРБСКИИ
ІОАКИМОМЪ ВУИЧЕМЪ,
РАЗНИМЪ БЪЗМЪ УЧИТЕЉИМЪ.

1807.

ПРЕПЕЧАТА ТРОИОМЪ
БРЕНІЕ О. КАРАЊИЋА.

У БЕОГРАДУ,
ПРИ КНИГОПЕЧАТЊИ КНЯЖЕСТВА СРБСКОГЪ.
1854.

Насловна страна Вујићевог превода
с италијанског шалјиве књиге
Оштроумнаја домишленија Бертолда
једног мудрог и хитроумног
селянина, 1807.

Насловна страна Вујићевог веселе
игре у једном дејствију *Слепи миш*,
Будим 1809.

СЛЕПЫЙ МЫШЬ,

с дна

ВЕСЕЛА ИГРА,

у

ЕДНОМЪ ДѢЙСТВІУ,

списана

ІОАКИМОМЪ ВУИЧЕМЪ

УЧИТЕЉЕМЪ.

Изданіемъ Г. Даміана Каулици Кино-
продаца Новосадскаго.

Ј. Караџић

Въ Будинѣ Градѣ,
Писмени Краљевскаго Вѣсучидица Венгерскаго.

1809.

Б Г Т Љ Г Т Р О С Л О Р Љ С

Б Х

ПОАВЪ НАПЧАВЪ ЮНОСТИ

Што годѣ спите ново за васъ азесна дичица! Ђана книга ихъ фигурама свакогѣ рода мала и велики животина, дрва, бѣла, травки, и јоште многи дрѣги виши изъ вѣствовослѣва. — Приврѣтите сами листовѣ азеснимъ мои. Знамъ, дакѣте најкѣ црнѣ и бѣлѣ людѣи, Мамѣна; Лавова и Олонова; Птица, Китова, Жаса, множество дрѣги на земан и оу води прекуванѣки животина. — Видикѣте оу и тојѣ книги такоу Морскѣ Туркѣ, Фѣа и Каффѣ дрва. Ахѣ то ѣ ѣдна вѣма лепа книга! Такоу книгу давнѣ желанѣнѣмо имати. — Да кѣ блѣ вѣмѣ оугодна она, азесна дичица! Ахѣ пре-

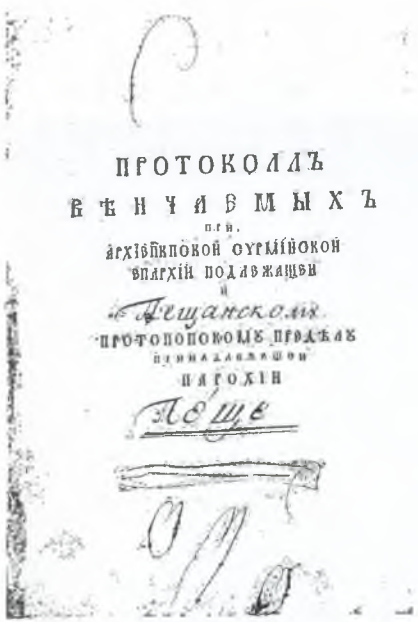
Јестествословије в ползу наипаче јуности, „Природопис“

га је поделио сиромашним студентима који су учествовали као представљачи, затим мађарском позоришном друштву и Сент-Андрејској препарандији. О овој представи оставио је сведочанство сам Вујић у свом предговору *Крешталице* коју је штампао тек 1814. године. У том свом „Предисловију“ Вујић, између осталог, каже: „Прошедшаго лета, 1813, Августа 12-го, имао јесам чест ово позориште, именуемо Крешталица, љубимому Сербскому Роду мојему публично у Пешти, у Маџарскоме Театру, произвести, где велики глас и слава Сербскога Рода прочуло се...” Охрабрен овим успехом Вујић је намеравао да ту *Крешталицу* прикаже још трипут, и то да две представе да у корист глумца, а трећу у корист рањених војника. Међутим, нема података о Вујићевим представама у неким другим градовима све до 1815. кад приређује представу свога превода *Инкле и Јарика* у родној Баји, како сам говори у свом *Животоописанију*, на које се и овде, као и на другим местима највише ослањамо описујући живот и рад Вујићев.

Његов повратак у Бају је био прилично победоносан после тријумфа у Пешти, а сама представа је сигурно била велики

Илустрације из *Јестествословија*

Извод из протокола венчаних Жоакима Вујића и Пелагије Манојловић, Сент-Андреја, 1810.

PESTEN.
Ma Keddén September Lydik Népian 1812.
A NEMZETI JÁTSZO TARSASÁG
A VÁROSI KIS JÁTEK SZÍNJBEN
MÁSODSZOR
Egy Nagy Vitéz Játékos Enkekkél 4 Fejvomban,
Közzé hoztatván jót!

CSERNI GYÖRGY.

Eredetiekben a Játékosok kétszete Balog István Sándorjánál. A' Munkáját kétszete Rothkeph Gébor Tamásnál.

<p>Georg György, nemzetiségű Úr: Nagy Úr. Mihály János Úr: A' Főh. Ist. Szeged Leng. Úr. Gyula Vezsegyi Salkóczy Úr. Király Alberti Kolosvári Úr. János, Örmények Tiszvizi Maróczy Úr. András a csapattal Szeged Balog Lelkes Miklósnál Dókai Maróczy István. Erdős Sándor Tóth L. Ádám. Lelkes György Sándor Károly Úr. Pál, Mészáros Miklós Miklósnál Lelkes. Béla Károlyi Úr. Károlyi Lelkes.</p>	<p>Balog, nemzetiségű Tiszvizi, Lelkesi Károlyi, Ádám. Harsányi, nemzetiségű Harsányi Csörgő Úr. A' Békéscsaba Eötvös Úr. Dunántúli Árkady Úr. Gyula István a Károlyi Ágós Úr. Máté János, más Ágós Károly Úr. Örmények Károlyi Károly Úr. Árkady Csörgő, Békéscsaba Dáni Úr. Erdős István Tiszvizi. Tóth Fekete Szeged, Békéscsaba, és Tóth István.</p>
--	--

A' Játék ötvenár. Személyes és Pénzbeli vagyon 18-6 Ezeromban.

A' Legz. Illiketek lehet a' Kétszete világi reggeli 9 óráig fogva 12g.

A' Színház Játék mai esteire háromvaterelősek.

A' Kétszete ügyintézési 6 órákor.

Kétszete Játék 7 órákor. Vége 10 órákor.

Плакат представе Црни Ђорђе од 15. септембра 1812.

СЕРБСКИИ ВОЖДЪ
ГЕОРГИИ ПЕТРОВИЧЪ
иначе наречении
Ц Р Н Ы Й ;
или
ОТЯТИЕ БЕОГРАДА
или
ТУРАКА

Едно Цроїмско позорище у 4 Дѣйствіа
сознатио и списано
Іоакимомъ Вујиномъ
Славено-Сербскимъ Литераторомъ.

У НОВОМЪ САЗУ,
печатанно писемъ Іоакима Вујицына
и др. Тулограда 1810

Сербскиј вождъ Георгиј Петровичъ иначе наречениј Црниј, или Отјатије Београда от Турака, драма са темом из српске историје

Насловна страна популарне књиге намењене најмлађој публици *Млади Робинзон*

*Послава Гроцанскомъ Архимандриту
Гроцанскимъ монаху Гроцанскомъ Кнѣзу
и знаюу истребленъ Београдомъ:
свои на дѣлѣ спомени свои инициалъ*
Јоакимъ Вујица
у Пешти 15. августа
1810.

Својеручна посвета Јоакима Вујића архимандриту Гроцанском на књизи *Млади Робинзон*, Пешта, 15. август 1810.

М Л А Д Ы Й
РОБИНЗОНЪ,

ИЛИ
БДНА ПРАВОУЧИВАНА ПОВѢСТЬ,
къ
Просвѣщенію разума и поколшанію сердца
ЗА
МАЛОЛѢТНУЮ ЮНОСТЬ
ПРЕВЕДЕННА
съ Нѣмецкаго на нашъ матерній Славено-Серб-
скій языкъ
ІОАКИМОМЪ ВУЈИЦЕМЪ,
разныхъ языковъ
ОУЧИТЕЛЕМЪ
въ Пештѣ.

въ БѢДИННЪ ГРАДѢ,
Писменъ Краля: Вербчанца Оунгарскаго.
1810.

Сент-Андреја, српско културно жариште

културни и национални догађај за Вујићеве суграђане. Приход од те представе поклонио је Вујић сиромашним удовицама чији су мужеви погинули у бици код Лајпцига. После представе одлази из Баје у коју ће све ређе навраћати и то последњи пут после страшног пожара који је уништио овај градић (1840) и у коме је изгорела и Вујићева библиотека за којом је горко жалио.

Вујић је 5. августа 1815. у Сегедину приказао два пута херојски комад у 4 чина под насловом *Георгије Петровић вожд Србијскиј илити Црни Ђорђе* (или: *Карађорђево Отијатије Београда од Турака*), превод и делимичну прераду већ помињане историјске драме мађарског писца Ј. Балоба, иако је лично цар потписао одлуку о скидању представе са сцене Мађарског позоришта у Пешти и пошто су више власти одбиле Вујићеву молбу за штампање његовог превода Балобовог *Црног Ђорђа* на српском језику и ћирилицом. Ова представа имала је свој дубоки национално-културни, језички и политички значај. Овај смер Вујићевог деловања биће брутално прекинут интервенцијом војних и државних

Аугуст Коцебу (1761-1819), један од најплоднијих немачких драматичара

Изглед позоришне зграде Рондела у Пешти

Српска православна црква у Будиму с погледом на Пешту, 19. век

власти. Приход с представа Вујић је поклонио Српској православној црквеној општини за обнављање, изгореле још 1812, цркве Св. Михаила, болници у Сегедину и сегединској сиротињи.

Непуних месец дана после тога, Вујић је из Сегедина отишао у Нови Сад да и тамо прикаже *Црног Ђорђа* и у томе и успео, па септембра 1815. изводи драму са новосадским ђацима. Међутим, убрзо стиже забрана од Намесничког већа с мотивацијом да се не смеју приказивати драме ни штампати књиге које говоре о побуни Срба. Био је то сигурно велики културни догађај за Нови Сад, за многобројне избеглице и живе учеснике освајања Београда од Турака, а истовремено и прва световна представа на српском језику.

После неуспеха и забране у Новом Саду, Вујић се повукао у Сент-Андреју и ту радио на књижевности дуго, не штампајући ништа читавих осам година, превео више позоришних комада и спремао за штампу своје иначе слабо научно-информативно дело *Новјејше Земљеописаније*, значајно у историји позоришта само по томе што ће захваљујући њему ступити у непосредан и прис-

Димитрије Давидовић (1789-1838),
издавач првих српских новина

Димитрије Фрушић (1790-1838), са
Димитријем Давидовићем издавао у Бечу
„Новине србске“ 1813-16.

нији однос са кнезом Милошем. У жељи и нади да ће му кнез помоћи да изда ово дело, и са сазнањем да је кнез већ помагао Мушицког и Вука, Вујић стиже у Београд новембра 1823, истог месеца на воловским колима и у Крагујевац, који је тада имао „200 домова и до 4.000 житеља“. Кнез га је лепо примио и обећао да ће му помоћи, али је Вујић с тим још несигурним обећањем, уз то без новца и средстава за пут, био принуђен да се врати

Будим, поглед на део српске вароши Табан

Панорама Земуна, гравира

НОВОИЗОБРЕТЕННОЕ
 и
 БЛАГОУСТРОЕННОЕ
УЧИЛИЩЕ
 ДОБРОДѢТЕЛИ,

СОДЕРЖАЩЕЕ ПЯТНАДЕСЯТЬ ПРИЯТНЫХЪ
 ПОВѢСТЕЙ СЪ ИРОВОУЧИТЕЛЬНЫМИ ИХЪ
 ПОУЧЕНИЯМИ И ПРИМѢЧАННЫ,

УПОТРЕБЛЕНІЕ, УВЕСЕЛЕНІЕ И ПОЛЗУ
 СЛАВЕНО-СЕРБСКІЯ ЮНОСТИ
 У ДВЕ ЧАСТИ

ИЗДАННОЕ
 ІОАКИМОМЪ ВУИЧЕМЪ
 СЛАВЕНО-СЕРБСКІМУ
 СПИСАТЕЛЕМЪ,

Die Engländer'sche.

ВЪ БУДИМЪ ГРАДЪ

Писмени Краа: Всеучилища Пештанскогъ
 1 8 2 3.

Новоизобретеноје и благоустројеноје
 училиште добродетели

НОВѢШЕ
ЗЕМЛЕОПИСАНІЕ

ЦѢЛГО СВѢТА

ВО УПОТРЕБЛЕНІЕ И ПОЛЗУ СЛАВЕНО-
 СЕРБСКАГО НАРОДА
 е њ

едномъ Блаумініратомъ ЦѢлаго Свѣта
 Маппомъ,

СПИСАНО И ИЗДАНО

ІОАКИМОМЪ ВУИЧЕМЪ,

иногда бывшимъ
 разнымъ языкомъ Учителемъ.

Die neueste allgemeine Weltbeschreibung.

ВЪ БУДИНОМЪ ГРАДЪ,

Писмени Краа: Иралевскаго Всеучилища Пеш-
 танскаго

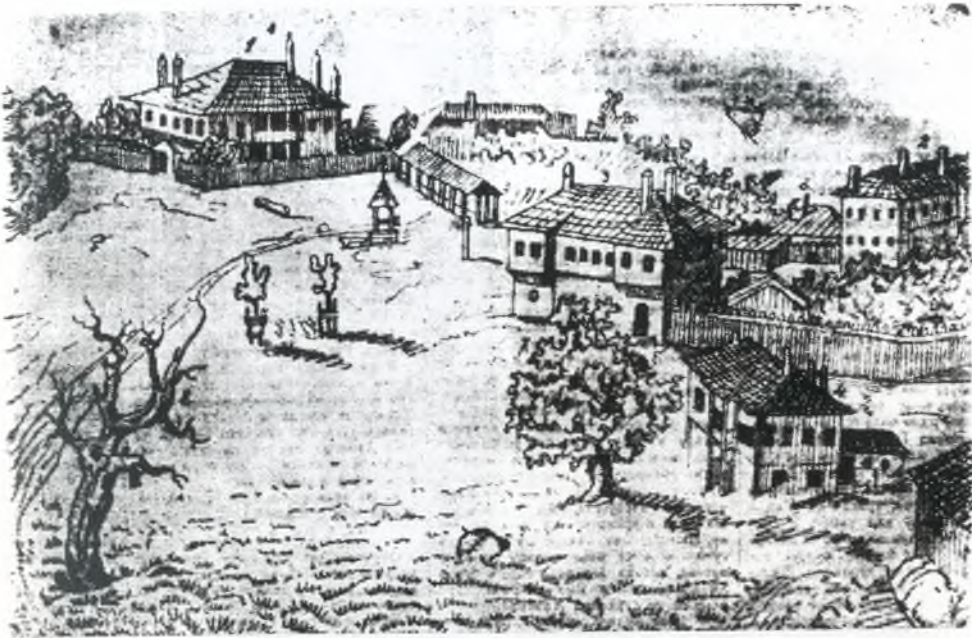
1 8 2 5.

Новјејше Земљеописаније цјелаго Свјета

и заустави у Земуну, наравно, уз обавезни боравак од десет дана у земунском контумацу.

Немајући довољно новца за повратак, уз свесрдну помоћ земунског учитеља Василија Јовановића, који се такође бавио превођењем и писањем позоришних комада, саставља дилетантску дружину и даје три представе зарадивши 300 форината за пут. До данас је остало непознато које су то биле представе, па чак и у којој згради су изведене. Ипак, може се са сигурношћу тврдити да су то биле прве јавне световне представе на српском језику у Земуну.

Из Земуна, Вујић се вратио Сент-Андреју која му је била дуго главно пребивалиште, полазна и повратна станица, где је презимио, а онда кренуо за Темишвар у који стиже почетком 1824. године. Намера му је била да прикаже неколико представа и тако дође до новца за штампање свога дела. На жалост, ни овде није имао среће. У Градском позоришту у Темишвару, Вујић је с дилетантима приказао представу *Сестра из Ирига или Шнајдерски калфа* о чему је оставио сведочанство Димитрије Тирол у свом писму Вуку: „Вујић је из Темишвара отишао, јер су му многи говорили да се не срамоти. Кад су играли *Сестру из Ирига*, то сам и ја био у театру, а могу вам казати, да су дилетанти веома добро играли; него се он сувише много кривио...” При томе му се догодила једна лична непристојност у трећој сцени тога комада, због чега су га „многи изобличили, и световали му, да више комедије у Темишвару не прави.” Сасвим је могућно да је Тиролово мишљење произашло из личне нетрпељивости према Вујићу и привржености Вуку Караџићу, који је у исто време боравио у Темишвару, а Вујића сматрао Вуковим противником. Не прикупивши довољно новца да изда своју књигу, Вујић је из Темишвара отпутовао у Панчево, где је најзад, постигао шта је желео. Уопште, у Панчеву ће и касније Вујић наилазити на добар пријем грађана и интелигенције. И без позоришних представа добио је од црквене општине унапред новац за сто примерака *Земљеописанија* захваљујући заузимању у црквеној општини, родољуба Давида Рајића, директора препарандије с којим ће касније сарађивати на позоришту и протопрезвитера Константина Арсеновића. Књига се појавила 1825. с предговором у којем се Вујић одушевљено захваљује „человјекољубивим, гостољубивим и милостивим људима” из родољубивог Панчева. Још док се књига штампала у Пешти, Вујић је у Панчеву

Гравира Крагујевца из Каницове књиге о Србији

1824. дао три представе да би се тако одужио добрим грађанима Панчева. На жалост, не зна се које је комаде играо и када су били давани, али се зна више о учесницима представљања.

Вујић није заборавио да и кнезу Милошу пошаље своје *Земљеописаније* и то 25 примерака за које је добио 1.000 гроша. То је био још један корак ближе кнезу.

Гравира Панчева, око 1826.

ЮАКІМА ВУИЧА

Славено-Сербскаго Списацеля

ПУТЕШЕСТВІЕ

н о

С Е Р Б І И,

во кратцѣ

собственномъ рукомъ нѣговомъ писано
у Крагоевцу у Серби.

Joachim Vuica, Schriftf. d. serbischer Schriftsteller, Beschreibung
seiner durch Serbien gemachten Reisen.

У Будиму граду.

Печатано у Славено-Сербској и восточној проци
языка печатни Кралевскогъ Всеучилища Пештап-
скаго. 1828.

Јоаким Вујић путује на белом коњу кроз Србију
по налогу Кнеза Милоша

то и помиње у свом писму упућеном кнезу 1831. где грди своје противнике и труди се да сачува његову наклоност: „При концу овога мог писма и то Вас покорњејше молим, Милиј Отче мој, да не слушате коекакве лажне и невјеројатне против мене речи от лажљивог, шантавог и злобног Вука и прочии нашиј швабскиј врабаца, који су се тамо код Вас Ваше прое наждерали, ербо е то све лаж, клевета, злоба, завист и пакост.”

Из Крагујевца Вујић одлази незадовољан и болне душе, кратко се задржава у Земуну, а затим је поново потражио уточиште у Сент-Андреји, да би се после развода повукао у манастир Бездин где остаје до краја фебруара 1832. године као гост архимандрита Јустина Јовановића. У Сент-Андреју се никада више није вратио.

Ово време је искористио за писање још једног свог обимног дела, своје аутобиографије *Животоописаније*, које је издао 1833.

ІОАКІМА ВУИЧА

СЛАВЕНО - СЕБСКАГО СПИСАТЕЛЯ

ЖИВОТООПИСАНІЕ

И

ЧРЕЗВИЧАЙНА НЪГОВА

ПРИКЛЮЧЕНІЯ,

ВО КРАТЦЪ

СОБСТВЕННОМЪ РУКОМЪ НЪГОВОМЪ СПИСАНА
У ОБЩЕЖИТЕЛЬНОМУ МОНАСТЫРУ

БЕЗДИНУ,

во Богохранимой Епархіи
ТЕМИШВАРСКОЙ;

А

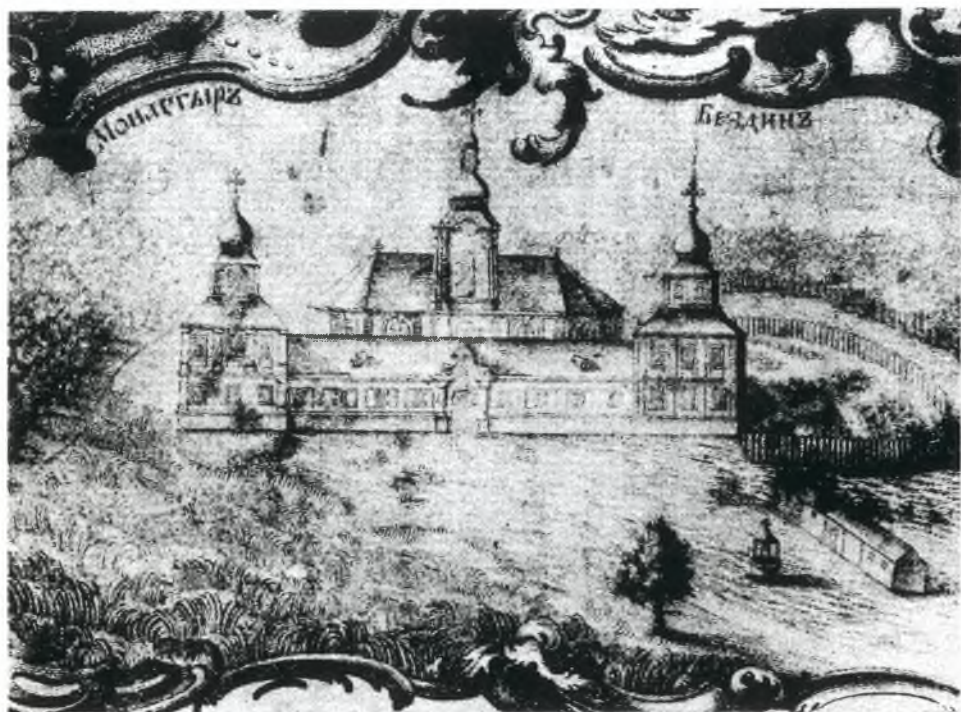
печашана

У КАРЛШГАДТУ,

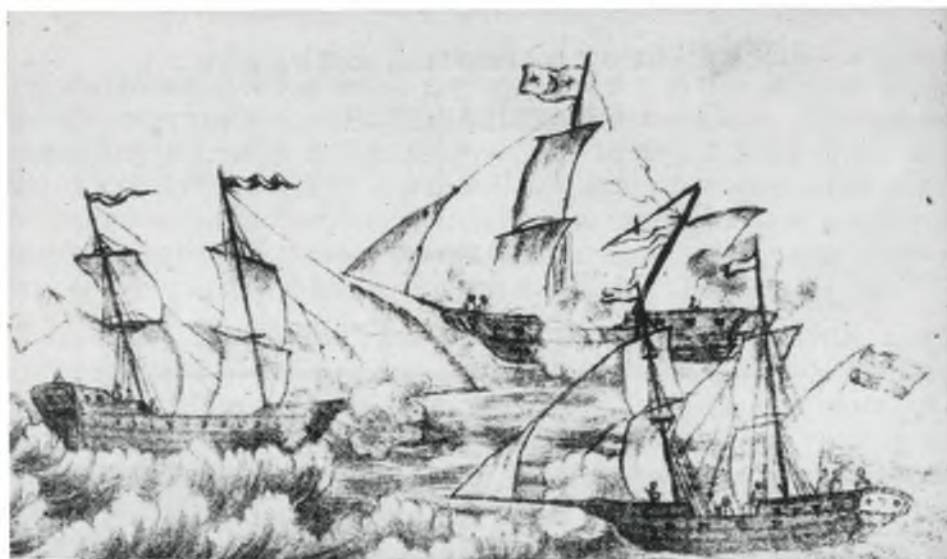
Писмены Книгопечатателя Іоаниа Прещера.

1833.

Насловна страна Вујићеве Аутобиографије Животоописаније и чрезвичайна његова
прикљученија, штампана у Карловцу 1833.

Манастир Бездин у Темишварској епархији

Слика страшне буре на Црном мореу

и посветио је Евстахији от Арсић рођ. Цинцић у Араду, својој покровитељици и српској списатељици. За историчаре позоришта у овој књизи је занимљиво поглавље под насловом *Моја нека Театрална Представленија* у коме износи своја мишљења о позоришту, о својим заслугама око приређивања представа у народу и о неприликама које је имао у свом позоришном раду.

Штампање *Животоописанија* било је скопчано с великим трошковима и Вујић је остао дужан и штампару у Карловцу и литографу у Пешти, а уз то га је доста коштало и путовање које је предузео у Трст и на Ријеку да међу тамошњим Србима прода који примерак књиге. У једном очајничком писму поново тражи новац од кнеза Милоша, али помоћ овог пута изгледа није добио.

У међувремену, Вујић је према казивању једног његовог савременика и других извора, давао представе у Панчеву у школској 1832/33. години, уз помоћ свог посведоченог пријатеља Давида Рајића. Овог пута спремио је неколико комада с ученицима препарандије тражећи од њих да улоге уче напамет. Изведени су комади *Велизар*, драма у три чина у преводу Марка Јелисејића, *Ромео и Јулија*, жалосно позориште у 5 дјејствија Хр. Ф. Вајсеа у преводу учитеља Василија Јовановића и Јелисејићев комад

Јоаким Вујић разговара с једним Египћанином

Јоаким Вујић. Рад непознатог аутора.

Александар и Наталија Вујић је с Рајићем спремао и разне таблос (сликовите сцене), рецитације на српском, немачком и мађарском језику. Тодор Димић, тада ученик препарандије и учесник у представама, оставио је занимљиво сведочанство о Вујићу: „...А да је сиромаш био, то сам отуд судио што је слабо одевен био. Ишао је у неким белим ал прљавим чарапама и неким цокулама, у једном полумасном качкету (шта ли је?) на глави. Он је по селу ишао и своје књиге продавао.”

Вујић је често појао у цркви и после литургије добијао награду од црквених татора. Сваког препарандисту је ословљавао са „*carissime*” па су га прозвали „карисим” и тако дуго звали у Панчеву.

Поред Панчева, Вујић је 1832. изводио у Градском позоришту у Араду комад *Паунка Јагодинка* „једно јавно позориште у пет дејствија” вероватно опет превод и посрбљавање. Остало је да се нагађа ко би могао да буде писац овог дела и какав је био оригиналан наслов. У свом *Животоописанију* Вујић се горко и с негодовањем жали и брани од напада неких клеветника, вероватно наших људи у Араду, који су га сматрали руским шпијуном, називајући их „мазгови, овчи коњи и блебетуше”. Можда су то биле Вукове присталице, а можда је представа доиста лоше испала?

За историју српског позоришта значајна је још једна Вујићева представа и то његовог првог превода Екартсхаусенове драме *Инкле и Јарика* марта 1833. у Карловцу у сали „Код римског цара”. Сачувани плакат је једини преостали документ о овој представи, штампан на немачком језику (готицом) и српском језику ћирилицом, у Вујићевој славено-сербској варијанти. Овај плакат се сматра најстаријим штампаним плакатом из историје српског позоришта.

Овде се завршава Вујићева плодна позоришна делатност у току двадесет година по местима у бившој Угарској, дакле изван кнежевине Србије. За то време Вујић је учинио много: први је највише радио на позоришту, дао велики број представа, створио разноврстан и богат репертоар, изводећи већином своје оригиналне или преведене комаде, а неке и посрбљавао; популарисао позориште и будио интересовање за њега, схватајући га као националну и културно-просветну установу.

Можда због својих незгода с полицијом јер је на своју руку издао *Животоописаније*, а можда и због тога што је дознао да

Карловац.

Mit hoher Bewilligung

wird

heute Donnerstag den 7. März 1833

im Saale zum römischen Kaiser

von einer Slavo-Serbischen Dilettanten-Gesellschaft

zum

Vortheil der Slavo-Serbischen Literatur

aufgeführt:

Inkle und Jariko.

Schauspiel mit Gesängen in 3 Aufzügen, aus dem Englischen in die Slavo-Serbische Sprache übersetzt von Joachim Vuics, Slavo-Serbischen Schriftsteller.

Personen:

Consalvo, Admiral einer spanischen Flotte.
Fernando, sein Sohn.
Jariko, ein wildes Mädchen.
Nepo, ein Wilder und Jarikos Bruder.
Cerin, ein Wilder.
Inkle, ein Kaufmann.
Fodeti, sein Diener.
Steter, ein Sklavenhändler.
Zwei Matrosen.
Die Wilden.

Preise der Plätze: Erster Platz 30 kr. — Zweiter Platz 20 kr.

Anfang um halb 7 Uhr Abends.

Оъ дозволеніемъ Правительства.

Данасъ у Четвертакъ шо естъ 23. Фебруаріа лѣта 1833 комъесе
предсповиши

У КАЙЗЕР - СААЛИ

на полу и користъ

СЛАВЕНО - СЕРБСКАГО КНИЖЕСТВА

одно яно съ песмама позорище подъ именимъ:

І Н К Л Е И Я Р Ы К А

у 3 дѣйствіа; проведено съ Оригиналногъ Англійскогъ языка на Славено-Сербскій Јоани-
номъ Вучичемъ Славено-Сербскімъ Списателымъ.

Л и ц а :

Консалво, Адмиралъ едно Шпаньоско Флота.
Фернандо, његовъ сынъ.
Јарико, едно дивно девојка.
Алоръ, еван диванъ и братъ Јарико.
Церинъ, еван диванъ.
Инкле, еван торговацъ.
Неподиъ, његовъ службѣ.
Штедеръ, еван торговацъ суманъ.
Два морина.
Диванъ.

Начло дѣйствіа комъе блиши у полъ у часи на вечеръ: И ошъ первого ма-
ома влаштинное комъе Зо Крайдера, а ошъ другога Зо Крайдера.

Плакат Вујићеве представе *Инкле и Јарика* у Карловцу 7. марта 1833.

се у Крагујевцу ствара позориште, Вујић се септембра 1834. по трећи пут обрео у Крагујевцу који је 1818. постао престоница Србије. Пред Вујићев долазак Србија је била у још много чему заостала земља, иако су се у њој стално будиле националне и стваралачке снаге за двадесетак година независности. Турски елемент у доба Вујићевог боравка био је још присутан, а кнежевина је имала у 1834. години, после прикључења шест нових нахија нешто више од 600.000 становника, а сам Крагујевац око 3.000 и већ је чисто српско место. Осећа се већи економски полет и развитак трговине и заната, особито по градовима, а основе просветног и културног живота у Крагујевцу утемељени су управо тридесетих година XIX века. Поред првих школа, у Крагујевцу је Вујић затекао значајне представнике тадашње српске интелигенције, књижевнике, сликаре, професоре, чиновнике, инжењере, затим Државну штампарију донету чак из Петрограда

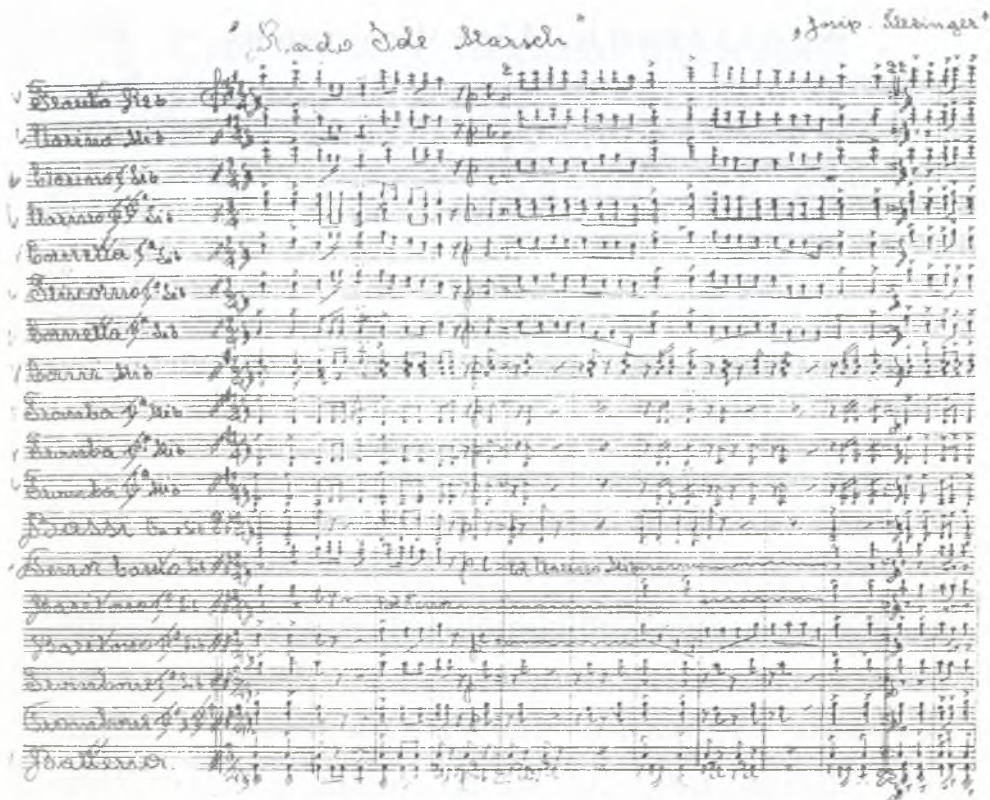

Портрет Кнеза Милоша Обреновића (1780-1860)

на челу с њеним директором Адолфом Берманом, књиговезницу, библиотеку у којој су се сигурно нашле и неке Вујићеве књиге, стални књажевски оркестар, а и познате *Новине србске* које су управо прве и објавиле вест о отварању Књажеско-србског театра 16. фебруара 1835. године: „Од како је сретенска скупштина била, од оног доба и за време исте скупштине, увесељава нас Г. Аћим Вујић познати Србски списатељ, представљањем разних игра у позоришном дому (театру), награђеном у зданију типографическом, како под надзиранијем истога Г. Вујића, тако и са садејствовањем Г. Директора типографије Адолфа Бермана, као машинисте. Више превода Г. Вујићевих, какоти: Фернандо и Јарика, ла Перуз и бедни Стихотворац и превод Г. Протоколисте књажескога кабинета Александра Загорице, под именом Бегунац, сочиненије Коцебуово, предствалањани су нам. Његово Височество Књаз наш, и сва светла фамилија Књажеска, и остала публика, да 2-га Фебруарија и сами кметови, бивши на скупштини, посећивали су позорија иста, и увесељавали се представленијама одабранога друштва, употребљаваног к' истим играма.”

Кад је Вујић дошао у Крагујевац, вероватно крајем септембра 1834. године, кнез га је поставио за директора Књажеско-србског тетра, с платом од 10 талира или 100 гроша месечно. Ова титула је сигурно веома ласкала Вујићу јер се доцније потписивао „славено-србски списатељ и Књажеско-србског театра директор” а тако је, заправо, остварио и своје давне снове и у овом првом сталном театру у обновљеној српској држави, био је скоро све: директор, вешт организатор, редитељ, „главни глумац”, како каже његов савременик Срета Ј. Поповић, и творац првог шире замишљеног репертоара, за који је он писао, додуше сумњиве оригиналне комаде, преводио већином с немачког или прерађивао односно „посрбљавао”. Такође, бринуо се за гардеробу и декор, али је, према једном наводу, вршио и маскирање глумаца уз припомоћ Јеце Берман, рођ. Вуковић. Уз њега, радио је и Адолф Берман као машиниста, Јаков Јакшић, кнежев благајник, имао је дужност „да вуче ужета на завјесама и да пали и усјече свијеће и кандила,” док је Димитрије Давидовић, кнежев виши чиновник, надгледао њихов рад.

Извођачи у Театру су били, поред Вујића све ученици Велике школе и млади чиновници, на које је могао једино и да рачуна, од којих су неки постали доцније високи државни функционери: Филип Христић и Димитрије Црнобарац, министри просвете;

Шлезингерове ноте из времена боравка у Крагујевцу 1835.

Јован Мариновић, посланик у Паризу; Сретен Поповић и Димитрије Голубовић, чланови касационог суда, затим Петар Радвановић, Стеван Груборовић, Стојан Јовановић – Цукић, Арса и Милић Луњевица, Милан Давидовић, Јован Перуничкић, Антоније Мајсторовић, Живадин Весовић и други.

Вујић је у скоро сваки комад убацивао музику и певање, јер су то волели и кнез и остала публика. Капелмајстор Јосиф Шлезингер, који је добро познавао кнежеве ћуди, спремио би унапред за сваку представу нотне партитуре омиљених, обично народних песама, тако да није могао бити изненађен таквим захтевима. Ако би му се комад учинио једнолик, кнез је покретом руке прекидао представу и тражио да му се пева и свира. Музика и певање давали су овом позоришту, сигурно на Вујићеву велику жалост, првенствено забавни смисао, а не онај други, виши, који проистиче из Вујићевог схватања позоришта као „нуждне школе”. Али, послушни Вујић, ипак је све чинио да задовољи ћуди

Крагуеваць, 15^{та} Февруарія. — Юче
приспѣе в овде къ Нѣговому Высочеству Кня-
зу Србскому Наби - Ефендія, оцаханъ,
посланъ одъ Высоке Порте по дѣлѣма
државнымъ.

Одъ како в срѣтенска овогодѣшия скуп-
штѣна была, одъ оногъ доба, и за време и-
сте скупштѣне, увеселява насъ Г. Аѣимъ
Вуићъ, познанный Србскій списатель, пред-
ставляиѣмъ разны игра у позорищномъ дому
(театру), награѣеномъ у зданію типографиче-
скомъ како подъ надзираніемъ истога Г. Вуића,
тако и съ садѣйствованіемъ Г. Директора ти-
пографіе Адолфа Бермана, као машини-
сте. Выше превода Г. Вуићевы, какоти: Фер-
нандо и Ярика, ла Перузь, и бѣдныи Стихо-
твораць; и переводъ Г. протоколѣсте княже-
скога кабинета Александра Загорѣце,
подъ именовъ: Ыфгуаць, сочиѣнїе Коце-
буово, представляи су намъ. И Нѣгово Вы-
сочество Князь нашъ, и сва свѣтла фамилія
Княжеска, и остала публика, да 2^{га} Февруарія
и сами Кметови, бывшии на скупштѣни, пошѣ-
живалису позорїя иста, и увеселявалисе пред-
ставляиѣма одабранога дружества, употребля-
ваногъ къ истымъ играма.

У Субботу и у Недѣљу представіо е Директоръ театра, Г. Іоакимъ Вуичъ, два прѣкрасна мимическа дѣйствія, (Tableaux) съ піеснама и музикомъ. Перво вече было е представљено падениѣ Сербіе у време Светогъ Кнѣза Лазара у 16. представленія; а друго вече представљено е востановленіе Сербіе чрезъ Свѣтлогъ Кнѣза Милоша у 10. дѣйствія. Заиста су оба ова представленія, а особито второ прѣкрасно испало, на честь Г. Директора Вуича, многозаслуженогъ Списателя Сербскогъ.

свога господара који је посећивао позориште с породицом и са својим достојанственицима. Они су седели на столицама, док су остали, већином чиновници, седели на клупама или стајали. Кнез је пушио чибук и пио кафу.

О декоративној опреми представа се бринуо „молер” Јован Исаиловић и она је изгледа била доста прикладна и саображена садржини комада о чему сведочи француски путописац и каже да су декорације биле „доста подношљиве”, а на сцени се појављивала чак и лађа, што се изгледа много допало кнезу.

Театар је радио годину и по дана, од 2(15) фебруара 1835, вероватно на дан отварања Сретењске скупштине, па најдаље до октобра 1836. јер је Вујић у септембру пензионисан. Основано по жељи и уз материјалну помоћ Кнеза Милоша, позориште је одржавало представе кад је он био у Крагујевцу. Прва вест о позоришним представама објављена је у „Новинама србским” у 7. броју од 16. II 1835. Од 2. до 16. фебруара, када је ова вест објављена, а из извештаја, опет у „Новинама србским” од 22. фебруара, изведено је неколико представа, јер извештач наводи следеће комаде: *Фернандо и Јарика* Екартхаузена, *Ла Перуз или Великодушје једне дивје*, *Бедни стихотворац*, оба Аугуста Коцебуа, *Сестра из Будима* или *Шнајдерски калфа*, „једна опера у

позориште није радило неколико месеци. Заузет озбиљним политичким питањима око Сретењског устава, кнез је јула 1835. путовао у Цариград и вратио се тек почетком новембра. Вујић је искористио његово одсуство и отишао у Београд, а кад се кнез вратио у Крагујевац Вујић му се у једном писму жали на своју болест и клонулост: „Изгубио сам моје очи, изгубио мој ход” и због тога, жали се Вујић, „није ми возможно каковим било начином вас... с театри моји служити”. Ипак се вратио у Крагујевац и спремио две представе „два прекрасна мимическа дејствија (tableaux) *Паденије Србије у време Св. Књаза Лазара у 16 представљенија и Востановленије Србије чрез светлог књаза Милоша у 10 дејствиј.*”

Тешко је данас утврдити праве узроке и разлоге који су утицали да Театар у Крагујевцу тако брзо и неочекивано обустави рад, али је сигурно да је основан и радио у врло неповољним друштвено – политичким условима: у јануару 1835. избила је Милетина буна против кнежеве самовоље, а одмах затим је донет и Сретењски устав који је знатно Државним саветом ограничавао његову власт. Већ у марту кнез је одбацио устав и логично, његово интересовање за позориште морало је престати. У оваквим околностима сигурно је попустило и Вујићево одушевљење и пошто је његово даље бављење у Крагујевцу постало излишно, он га је напустио и отишао у Београд где је живео до краја 1836. године.

Године 1837. прешао је у Земун, а одатле у Панчево, па се Дунавом спустио до Галца, затим отишао у Сремске Карловце и у манастир Раковац, близу Петроварадина, да би у Новом Саду провео целу 1838. и почетак 1839. године. Ту је, у лето 1838. давао представе с новосадским дилетантима дружине Максима Брежовског и то комаде *Инкле и Јарика* и жалосну позоришну игру *Невиност или Светислав и Милева* Јована Ст. Поповића. Вујић је успео у Новом Саду да окупи око себе 25 дилетаната, од којих су три била женска, надахнуо их и покренуо на даљу позоришну делатност, а један рецензент је истакао да би представе више вределе да је Вујић и даље у њиховом позоришту. То ће бити Вујићев последњи позоришни подвиг и овога пута достојан дивљења, уз то историјски и културно веома значајан.

Из Новог Сада Вујић се вратио у Београд и у њему се задржао до јуна 1839. године када је кнез Милош абдицирао под притиском уставобранитеља и напустио Србију. Вујић се, изгубивши

Манастир Раковац у коме је Вујић кратко боравио 1837. године

свог најбољег заштитника, а с њим и пензију, нашао у врло мучној ситуацији по ко зна који пут. Опет спас налази у Панчеву код свог пријатеља Давида Рајића где спрема једну представу, а онда се повукао у манастир Бездин, да би нашао нове снаге и отпутовао у Русију у нади да ће тамо наћи извесну материјалну помоћ којом би обезбедио живот за своје старе дане.

Вративши се из Русије, Вујић је неко време, 1842. боравио у Земуну, а затим опет прешао у Београд где га је издржавао живописац и иконограф Саборне цркве у Београду, Димитрије Аврамовић који је израдио и његов портре у уљу. Живећи још неколико година у беди, разочаран после неиспуњених молби за пензију или ма какву службу, умро је 8. новембра 1847, забрављен, у стану књиговесца Винклера, у собици више основне школе и Саборне цркве. Пред смрт одштампао је своје последње дело *Излишнаја љубов Ирине и Филандра* које је на дан његове смрти повезивао његов станодавац, а према опису Милана Милићевића „самртну свећу му је држао више главе шегрт Влајко,

Господину Караџићу Јоакиму.

Смисао се изјављује овоме писму да се Јоакиму Караџићу издаје милостиња из касе правителствене изда 10 дуката цесарских, због његовог заслуженог рада на поправљању српског језика и књижевности.

Александар
10. Новембра 1844. год.
у Београду

Милостиви поштом

Одлука Кнеза Србије Александра Карађорђевића да се Јоакиму Вујићу „милостиња из касе правителствене изда 10 дуката цесарских”, Београд, 10. новембар 1844.

Београд, изглед дела вароши са Саборном црквом из 1849. године

„Србске новине” од 11. новембра, објавиле су Вујићеву смрт и истакле, између осталог: „...Преселио се у вечност многозаслужни за род Србски Литератор и Славено-Србски Списатељ Јоаким Вујић, у 79 години живота свог, после кратког тридневног боловања од слабости, праћен старосћу и изнемоглим животним силама...” „Србске новине” пожелеле су, такође, заслужном списатељу „вечити спомен у благодарним нашим грудима...” Вујић је завршио са животом оне године кад је Београд добио своје друго позориште – после Театра на Ђумруку – Ђурковићево или панчевачко позориште, које је давало представе „Код Јелена”, у Зданију кнеза Михаила...

* * *

Јоаким Вујић је у сваком погледу не само занимљива већ и значајна личност. Све што је стварано у области позоришта код нас не може се по позоришно-историјском значају мерити с његовом плодном, просветитељском и хуманистичком делатнош-

Изглед Саборне цркве, средином прошлог века

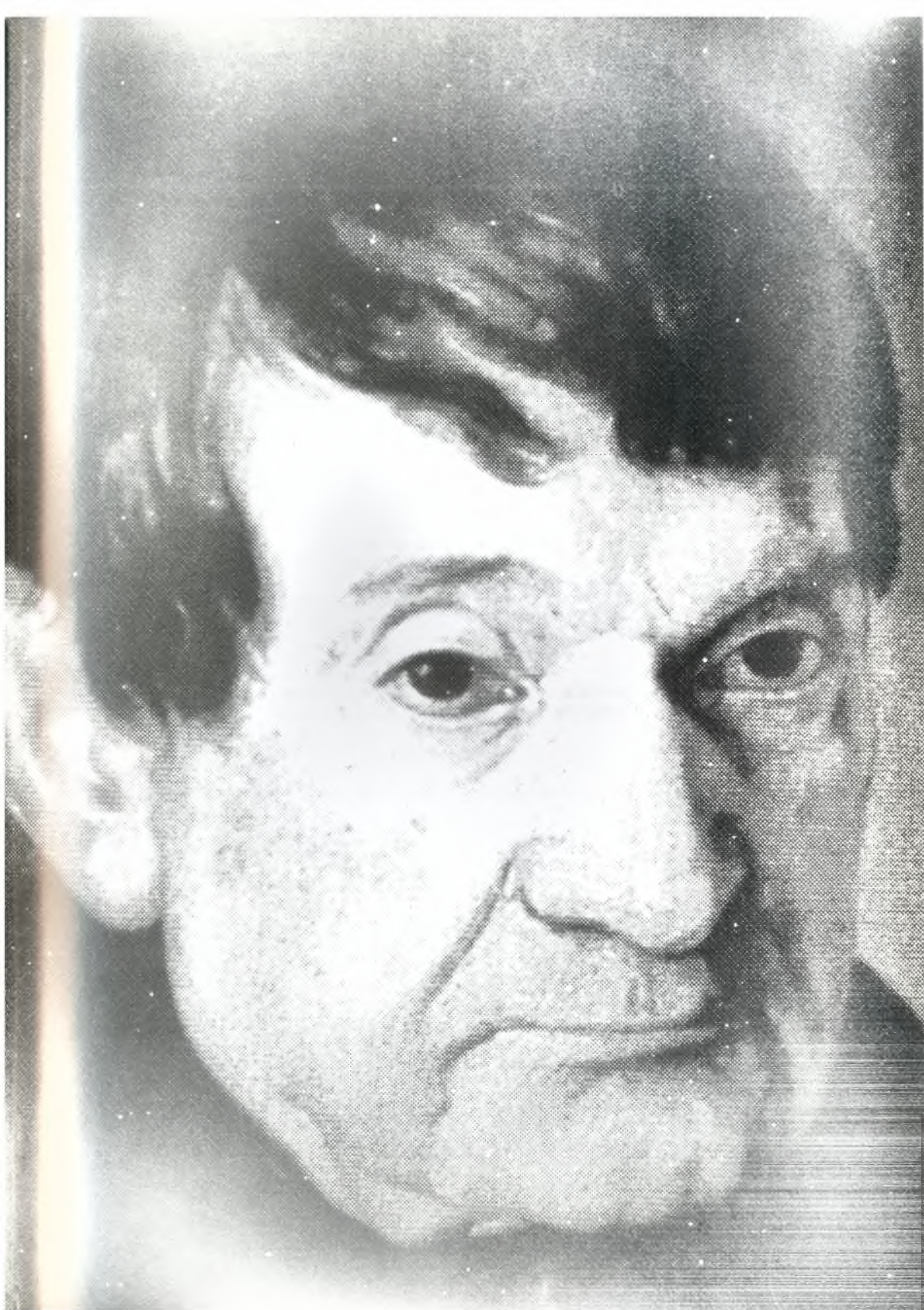
ћу и смелим културним иницијативама. Његов живот, испуњен и тужним и радосним чергарењем и неуморни рад на организовању и спремању представа, писање и превођење, чине га првим и најзначајнијим позоришним ентузијастом у Срба, иза кога су остали многи театри, а десетак година после његове смрти, биће основана и два велика национална српска театра у Новом Саду и Београду.

Олга МАРКОВИЋ

Јоаким Вујић, портрет сликао Димитрије Аврамовић
(1815-1855)

***) У бр. 89 „Српских новина“, од исте године налази се овај извештај: „Београдъ 10 Новемб. Прек-юче у 2¹/₂ сата после подне преселио се у вѣчностъ многозаслужный за родъ Србскій Списатељ Јоакимъ Вујић у 79 ѝ години живота свогъ после краткогъ тридневногъ болованя одъ слабости, праћене старосћу, и изнемоглымъ животнимъ силама. Говорио му беседу архимандритъ Гаврило.“**

Вест о Вујићевој смрти у „Српским новинама“, 1847.

први пут

НАГРАЖДЕНИЈЕ И НАКАЗАНИЈЕ

Једна сеоска игра у два дјејствија, сачињена Јоакимом Ву[ј]ић (1807)

Лица

Санда Љубомирка	гђа Гргурова
Марица, њена кћи	гђица Нигринова
Грааф Славимир	Г. Гавриловић
Немир, месни ишпан	Г. Ђ. Рајковић
Радимир	Г. Љ. Станојевић
Андрица	гђица Миљковићева
Васица	гђица З. Поповићева
Марко Б. Пандур графски	г. И. Станојевић
Први сељанин	
Други сељанин	
Више сељака	

Место дјејствија јест једна пространа пољана близу код порте црквене, која лепо врата ишалована има. На једној страни у буцаку изван зида види се једно велико липово дрво, под којим је један гроб. А напред на-лево, виде се две просте издрпане колебе, а пред једном неколико дрвета, под којима сто и клупе јесу.

Пред овим комадом, између првог и другог чина и пред другим комадом увећани позоришни оркестар под управом г. Покорног, другог капелника, свираће:

1. Песма коју је по певању Катарине Обреновићке компоновао Јосиф Шлезингер.

2. Српско потпури из опере *Краљевих Марко* од Јосифа Шлезингера.

3. Песме за позоришни комад Јоакима Ву[ј]ића *Шнајдерски калфа* од Шлезингера.

Први пут

ЉУБАВНА ЗАВИСТ ЧРЕЗ ЈЕДНЕ ЦИПЕЛЕ

једна веселаја игра у једном дјејствију, состављена Јоакимом Ву[ј]ић (1805)

Лица

Господин Шимун Гав	Г. Миљковић
Госпођа Кумрија	гђа Тодосићка
Господин доктор Стева Дор	г. Динуловић
Баба Стана, крезуба, грбава, матора слушкиња	гђа Радуловићка
Мартица, собна службеница	гђица Поповићева
Молер Гаја Ст.	г. Тодоровић
Пандур Марко, који ништа не го- вори.	г. Г. Јовановић

Место дјејствија јест г. Симуна
Гав салаш

Режира г. И. Станојевић

У уторак 9. новембра други дан прославе

Српско Краљевско Народно позориште у Београду, поводом 30. годишњице
од отварања зграде, 8. 11. 1899.

Вела Нигринова (1862-1909), играла је о 30. годишњици Народног позоришта
Марицу у *Награжденију и наказанију*

Милка Гргурова (1840-1924), играла је у *Награжденију и наказанију* Санду Љубомирку(1899).

Чича Илија Станојевић (1859-1932), чувени глумац и редитељ Народног позоришта у Београду, режирао је Вујићеву прославу 1899. године

Ансамбл представе Атељеа 212 Театар Јоакима Вујића – *Набрежноје право и Љубовнаја завист* *через једне ципеле*. Премијера 13. новембар 1958.

У ОКВИРУ ПРОСЛАВЕ 125-ГОДИШЊИЦЕ КЊАЖЕСКО-СРБСКОГ
ТЕАТРА У КРАГУЈЕВЦУ

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ — КРАГУЈЕВАЦ

Среда 2. новембар 1960. године

ПРЕМИЈЕРА

ШНАЈДЕРСКИ КАЛФА

Једна весела и с песмама игра у два дејствија састављена Јоанином Шнајдером
словеносербским савијалцем

Драматуршка обрада и режија ДУШАН ДОБРОВИЋ

Консултант режије ЈОСИП КУЛУНИЋ, а
Костим МАРА ТРИВУНОВИЋ, а
Музика МАРКО БУГОЈИЋ, а
Дизајнер КРИСТИЦ ИВАН

Сценаријер САВА БАРАНКОВИЋ
Музика МИОДРАГ ИЛИЋ, а
Дизајнер ОЛГА РИСТАЋ, а
Сценар МОСКИДЕ ПОПОВИЋ

Л И Ц А

Гладиш Савићко, пољски калфа
Марија, жена калфа, његова жена
Мило, калфа, један од
Дрво, једна калфа
Бари, војвода, Милово пољско
Панцко, Милово пољско
Волан, једна од Панаца

Љубишић Звонимир
Марко Савићко
Мира Никовић
Бера Вукосављевић
Рајко Стојановић
Богољуб Динић
Миланко Соко

Иванко Вуко, војвода, Милово
Кришто, један од Панаца

Џеба Кривошеја
Драго Мило

Одељак за Жену Јану Милошевић

Публициста: Милошевић, Јован; Дизајнер: Драговић, Душан; Музика: Јоанин Шнајдер; Костимови: Мара Тривуновић; Сценаријер: Саван Баранковић; Музика: Миодраг Илић; Дизајнер: Олга Риста; Консултант: Јосип Кулунџић; Музика: Марко Бугојић; Дизајнер: Кристић, Иван

Цене упалица: I места 160, II места 120, III места 100 динара.

Куповина се врши на Билетној каси позоришта од 9 час до 18 часова, а у осталим касинама.
Резервација се врши до 10 дана пре почетка представе.

Почетак у 19,30 часова.

Доша изол 6 година претуп изабран

Плакат представе *Шнајдерски калфа* у драматуршкој обради и режији Душана Добровића; Народно позориште – Крагујевац, 2. новембар 1960.

Љубомир Убавкић – Пендула у улози
Шнајдерског калфе у истоименом делу
Јоакима Вујића на сцени Народног
позоришта у Крагујевцу, 1960.

Сцене из представе *Шнајдерски калфа*,
Крагујевац, 1960.

Жика Миленковић (Милош) и Раде Марковић (Јоаким) у Илићевом *Јоакиму*, БДП, 1979.

Фернандо и *Јарика* Јоакима Вујића, режија Петар Говедаровић, Народно позориште „Јоаким Вујић“ у Крагујевцу, 1985. У улози Јоакима Вујића Мија Алексић.

СПИСАК ЕКСПОНАТА

1. Јоаким Вујић (1772-1847) из млађих дана. Аутор непознат.
2. Баја, родно место Јоакима Вујића.
3. Крштеница Јоакима Вујића, Баја, 1772.
4. Сремски Карловци с почетка 19. века, седиште Карловачке митрополије и град у коме је отворена прва српска гимназија 1791. у којој је изведено прво српско драмско дело Е. Козачинског *Траедокомедија*
5. Острогон, стари угарски град на горњем Дунаву у коме је боравио Ј. Вујић у току школовања. (Ван дер Линде, Амстердам, 1686).
6. Зграда старог позоришта у Братислави у којој се школовао Вујић (1792-1795) и вероватно посећивао позориште.
7. Гравира града Карловца у који је Вујић доспео пешке на свом првом неуспелом путовању у Трст 1796. године.
8. Доситеј Обрадовић (1742-1811), српски просветитељ. Писао о значају позоришта, превео Лесингову драму *Дамон*.
9. Јоаким Вујић – „Вуча первое с рањавом ногом преко Кроације у Триест путешествије”.
10. Позориште у Ријечи у којој је Вујић боравио на свом другом путовању у Трст 1801. године.
11. Трст у време Вујићевог боравка око 1805.
12. Стара српска црква св. Спиридона у Трсту непосредно пре рушења 1861.
13. Трст, канал, иза једрењака један од два звоника цркве св. Спиридона који је срушен јер је постојала опасност да падне. Цртеж је начињен око средине 19. века.
14. Викентије Ракић (1750-1818), драмски писац, преводилац и свештено лице који је прихватио Вујића приликом његовог боравка у Трсту. (Бакрорез из књиге „Слово о почитаним црквама”, штампане у Венецији 1807. У средини се види фасада старе цркве св. Спиридона у Трсту).
15. Ангелика Каталани, чувена оперска примадона коју је Вујић слушао за време свог боравка у Италији.
16. Позориште *Фарнезе* у Парми, подигнуто 1618. чијем је опису Вујић посветио нарочиту пажњу у *Животописанију*.
17. Насловна страна Вујићеве Француске граматике (Будим, 1805), коју је сачинио приликом свог боравка у Италији.
18. Карађорђе и устаници освајају Београд (1806). Овај ратни приказ гледао је из Земуна и Јоаким Вујић и о томе писао у свом делу *Новејше Земљеописаније*.
19. Вожд Карађорђе – вођа српских устаника.
20. Ј. Вујић у затвору у Земуну, под војном стражом 1809. године. Литограф Ј. Шмид, Пешта, 1833.
21. Гравира Петроварадина у коме се налазила Генерална команда која је донела наредбу да Вујић мора да напусти не само Земун, већ и цело подручје Војне границе, оптуживши га за везе са Карађорђем и српским устаницима.
22. Насловна страна Вујићевог превода с италијанског шалтине књиге *Оштрумнаја домишленија Бертолда једног мудрог и хитроумног сељанина*, 1807.
23. Насловна страна Вујићеве веселе игре у једном дејствију *Слепи миш*, Будим 1809.
24. *Јестествословије в ползу наипаче јуности*, „Природопис” који је саставио Јоаким Вујић по узору на једну немачку књигу у корист српске омладине, штампано у Будиму 1809. године.
25. Илустрације из *Јестествословија*
26. Извод из протокола венчаних Јоакима Вујића и Пелагије Манојловић, Сент-Андреја, 1810.
27. Плакат представе *Црни Ђорђе* од 15. септембра 1812. изведене у Мађарском позоришту у Пешти коју је вероватно гледао и Ј. Вујић, и која га је подстакла да припреми представу на српском језику.
28. Иштван Балог (1787-1873), мађарски глумац, редитељ, преводилац и писац драме о Карађорђу.
29. Пал Силађи, глумац који је играо у првој представи Балоговог *Црног Ђорђа*

30. *Сербскиј вожд Георгиј Петровић иначе наречениј Црниј, или Отјатије Београда от Турака*, драма са темом из српске историје коју је превео на српски језик и извео са српским дилетантима 1815. у Сегедину и Новом Саду Ј. Вујић. Превод је штампан у Новом Саду 1843.
31. Насловна страна популарне књиге намењене најмлађој публици *Млади Робинзон*, Вујићев превод немачког педагошког писца, Будим 1810.
32. Својеручна посвета Јоакима Вујића архимандриту Грочанском на књизи *Млади Робинсон*, Пешта, 15. август 1810.
33. Сент-Андреја, српско културно жариште, дугогодишње Вујићево место пребивања и једно од његових ретких оаза мира.
34. Насловна страна рукописа Вујићеве драме *Жртва смрти*, Будим, 1812.
35. Насловна страна Вујићевог превода Коцебуовог дела *Шпањоли у Перувији или Ролова смрт*. Дело је припремљено за штампу 1812. године.
36. Насловна страна Вујићевог превода Коцебуове драме *Крешталица*, штампане у Будиму 1814.
37. Аугуст Коцебу (1761-1819), један од најплоднијих немачких драматичара. Вујић га је највише преводио и пређивао.
38. Српска православна црква у Будиму с погледом на Пешту, 19. век.
39. Изглед позоришне зграде Рондела у Пешти у којој је Ј. Вујић 24. августа 1813. приказао прву представу на српском језику *Крешталица*.
40. Димитрије Давидовић (1789-1838), издавач првих српских новина „Новине србске“ у Бечу које су донеле прву вест о представи *Крешталице* у Рондели 1813.
41. Димитрије Фрушић (1790-1838), са Димитријем Давидовићем издавао у Бечу „Новине србске“ 1813-16.
42. Будим, поглед на део српске вароши Табан, у подножју брда св. Гелерт. Литографија, друга половина 19. века.
43. Сегедин, друга половина 18. века. У згради магистрата Вујић је приказао представу о Црном Ђорђу – *Освајање Београда 1815. године*.
44. Гравира Новог Сада у коме је Вујић са новосадским ђацима поново дао представу о Црном Ђорђу и заузимању Београда, 1815. То је био велики културни догађај и прва световна представа у Новом Саду.
45. Портрет Јована Капдеморта, једног од дилетаната који је учествовао у Вујићевим позоришним представама у Новом Саду.
46. Насловна страна Вујићевог рукописа *Сибинска шума* Превод драме Ј. Ф. Вајсентурнове, од 1820.
47. Насловна страна драмског дела *Негри или Љубав ко Сочеловјском својим, једно јавно позоришче у 3 дејствија*; мелодрама из црначког живота, у којој се протествује против суровости колонизаторског система; рукопис Ј. Вујића, 1821.
48. *Новоизобретеноје и благоустројеноје училиште добродетељи*, петнаест пријатних повести са наравоученијем и поуком намењено омладини славеносерпској. Штампано у Будиму 1825.
49. Панорама Земуна, гравира.
50. *Новјејше Земљеописаније цијелаго Свјета*, Вујићев Земљопис састављен компилацијом страних географија, намењен широким слојевима народа, за чије штампање је тражио помоћ и од кнеза Милоша 1823. Књига је штампана у Будиму 1825.
51. Београд у Србији, гравира из прве половине 19. века.
52. Гравира Крагујевца из Каницове књиге о Србији.
53. Гравира Темишвара у коме је Вујић у згради Српског магистрата приказао 1824. своју представу *Сестра из Ирига или Шнајдерски калфа*.
54. Насловна страна Вујићевог рукописа дела *Сестра из Ирига или Шнајдерски калфа*, објављено тек 1960. у издању Музеја позоришне уметности у Београду, у редакцији Светислава Шумаревића.
55. Гравира Панчева, око 1826. у коме је Вујић наилазио увек на пријатељски пријем грађана и интелигенције и у коме је приредио представе 1823, 1825, 1827, 1837. и вероватно 1839.
56. Јоаким Вујић у посети кнезу Милошу у Пожаревцу 1826. Колорисани цртеж непознатог аутора у Вујићевој књизи *Путешествије по Србији*.

57. Насловна страна Вујићевог *Путешествија по Србији*, штампано у Будиму 1828, једног од првих путописа у Срба.
58. Јоаким Вујић путује на белом коњу кроз Србију по налогу Кнеза Милоша, са задатком да опише њене људе, обичаје и зменитости. (Илустрација из *Путешествија по Србији*, 1826).
59. Разговор Вујићев у манастиру Клисури са калуђерима о вампирима (Илустрација у *Путешествију по Србији*, рад непознатог аутора).
60. Милош Књаз издае народу своје *Закон Гражданскиј а њему опет народ отдае Присјагу вјерности и повиновенија* Колорисани цртеж непознатог аутора у Вујићевој књизи *Путешествије по Србији* (Будим, 1828).
61. Вујићев приказ народне ношње у Соколској нахији (1828).
62. Манастир Бездин у Темишварској епархији (детал иконе Богородица бездинска, 1762) у који се Вујић повукао и боравио као гост архимандрита Јустина Јовановића 1832. године и у њему написао своју аутобиографију *Животописаније*.
63. Насловна страна Вујићеве Аутобиографије *Животописаније и чрзвичайна његова прикљученија*, штампана у Карловцу 1833. са сликом аутора.
64. Слика страшне буре на Црном мору са „трепетострашним” муњама и громовима, коју је доживео Вујић на своје измишљеном путовању на Блиски Исток. (Илустрација из Вујићеве *Аутобиографије*).
65. Јоаким Вујић разговара с једним Египћанином о крокодилу приликом свог измишљеног путовања по Средоземљу (Илустрација из Вујићеве *Аутобиографије*).
66. Јоаким Вујић. Рад непознатог аутора.
67. Гравира града Карловца.
68. Плакат Вујићеве представе *Инкис и Јарика* у Карловцу 7. марта 1833. Тренутно најстарији плакат из српске историје позоришта, откриће проф. Алојаза Ујеса.
69. Насловна страна Вујићевог рукописа *Паунка Јагодинка*, чију је премијеру приказао у Араду 1832. године у Градском позоришту.
70. Насловна страна Вујићевог превода Коцебуовог дела *Ла Пејруз или Великодушје једне Дивје* припремљеног за штампање у Карловцу 1834. године.
71. Портрет Кнеза Милоша Обреновића (1780-1860), мецене и заштитника Јоакима Вујића, коме је поверио организовање свог дворског позоришта у Крагујевцу 1834. године и доделио му титулу „Директора Књажеског Српског Театра”.
72. Јосиф Шлезингер (1794-1870), диригент кнежеве „банде”-музике, учесник у свим представама Ј. Вујића у Крагујевцу.
73. Шлезингерове ноте из времена боравка у Крагујевцу 1835.
74. „Новине србске” од 16. фебруара 1835. Објавиле прву вест о позоришним представама у Крагујевцу.
75. Писмо Пантелејмона Стојића из Београда Кнезу Милошу у коме га обавештава да је за „славено-србског списатеља Јоакима Вујића по височајшем налогу Ваше Светлости уредио” да му се за месец април и мај пошаљу 20 талира „а такођер и у будушће свагда по истеченију два месеца да му се иста сума новаца исплаћива”, 9. мај 1837.
76. Манастир Раковац у коме је Вујић кратко боравио 1837. године.
77. Плакат који најављује представу Вујићевог дела *Фернандо и Јарика* у Карловцу од 5. септембра 1840.
78. Домородно театрално друштво извело је у Загребу и Карловцу 1840. драмска дела Ј. Стерије Поповића и Јоакима Вујића, уз учешће глумца који ће, највећим делом чинити ансамбл првог професионалног позоришта у Београду 1842. године.
79. Факсимил молбе Јоакима Вујића Совјету у којој истиче своје заслуге за просвећивање српског народа и беду која га је у дубокој старости стигла, при чему је нарочито погођен пожаром у Баји, који је спржио његову драгоцену библиотеку, па моли да му се одреди стална материјална помоћ-пензија, Београд, 10. јул 1843.
80. Одлука Кнеза Србије Александра Карађорђевића да се Јоакиму Вујићу „милостиња из касе правитељствене изда 10 дуката цесарских”, Београд, 10. новембар 1844.

81. Зграда првог професионалног и националног позоришта у Београду – Театра на Ђумруку, у коме је играно и Вујићево дело *Слепи миш*, 1842.
82. Београд, изглед дела вароши са Саборном црквом из 1849. године.
83. Изглед Саборне цркве, средином прошлог века у чијој непосредној близини је умро Вујић 1847. године.
84. Јоаким Вујић, портрет сликао Димитрије Аврамовић (1815-1855) пред Вујићеву смрт.
85. Вест о Вујићевој смрти у „Српским новинама“, 1847.
86. Српско Краљевско Народно позориште у Београду, поводом 30. годишњице од отварања зграде, 8. 11. 1899. год. приказало је следећа дела у част Ј. Вујића, оца српског позоришта: *Апотеоза Јоакиму Вујићу*, *Награжденије и наказаније* и *Љубавна завист чрез једне ципеле*.
87. Чича Илија Станојевић (1859-1932), чувени глумац и редитељ Народног позоришта у Београду, режирао је Вујићеву прославу 1899. године.
88. Милка Гргурова (1840-1924), играла је у *Награжденију* и *наказанију* Санду Љубомирку (1899).
89. Вела Нигринова (1862-1909), играла је о 30. годишњици Народног позоришта Марицу у *Награжденију* и *наказанију*.
90. Јосип Кулунџић (1899-1970), редитељ, писац, професор; иницирао рад на Вујићевим делима на Академији за позоришну уметност.
91. Ранко Младеновић: *Наш први позоришни чергар Јоаким Вујић – чудна судбина оца српског позоришта, модерна романизирана биографија* Издање Удружења глумаца Краљевине Југославије, Београд, 1935.
92. Јосип Кулунџић: *Јоаким и сцена*, Сцена, часопис за позоришну уметност, Нови Сад, 1969.
93. Владимир Петрић (1927), теоретичар филма, редитељ, педагог, професор на Харварду (САД), обновио интересовање за Вујићева дела и на сцени Атељеа 212, 1958. поставио представу *Театар Јоакима Вујића*
94. Програм представе Атељеа 212 *Театар Јоакима Вујића – Набрешноје право и Љубовнаја завист чрез једне ципеле*. Премијера 13. новембара 1958.
95. Сцена из Петрићевог *Театра Јоакима Вујића* са ансамблом представе, Атеље 212, 1958. (Љубинка Бобић, Слободан Стојановић, Љубомир Дидић, Антоније Пејић, Рената Улмански, Драгица Фелба, Стеван Миња).
96. Рената Улмански и Антоније Пејић у Петрићевој представи.
97. Вера Чукић, Рената Улмански и Љубомир Дидић у представи *Театар Јоакима Вујића*, Атеље 212, 1958.
98. *Театар Јоакима Вујића*, припремио Владимир Петрић, Нолит, Београд, 1965.
99. Плакат представе *Шнајдерски калфа* у драматуршкој обради и режији Душана Добровића; Народно позориште – Крагујевац, 2. новембар 1960.
100. Љубомир Убавкић – Пендула у улози Шнајдерског калфе у истоименом делу Јоакима Вујића на сцени Народног позоришта у Крагујевцу, 1960.
101. Три сцене из представе *Шнајдерски калфа*, Крагујевац, 1960.
102. Биста Јоакима Вујића, рад Александра Зарина, 1961, бронза, Музеј позоришне уметности Србије, инв. бр. 4127.
103. Сцена из представе *Крешталица* у режији Душана Михаиловића у „Театру Јоаким Вујић“ у Крагујевцу, 1965.
104. Скица декора за представу *Крешталица* аутора сценографије Саве Барачкова, Крагујевац, 1965, оригинал, Музеј позоришне уметности Србије, инв. бр. 15930.
105. Плакат представе *Шнајдерски калфа* Народно позориште, Суботица, премијера 28. март 1970, режија Мирослав Ујевић.
106. Сцена из суботичког *Шнајдерског калфе*, 1970.
107. Статуа Јоакима Вујића, рад Косте Ангели Радованија, гипс, Музеј позоришне уметности Србије, инв. бр. 4127.
108. Плакат Српског народног позоришта у Новом Саду за премијеру Вујићевог дела *Награжденије и Наказаније*, сценска адаптација Петар Марјановић, режија Желимир Орешковић, сценографија Милета Лесковац, костимографија Стана Јатић, премијера 14. јануар 1973.
109. Сцена из представе *Књаз и калфа* Јоакима Вујића – Мирослава Павићевића у Народног позоришту у Лесковцу; режија Мирослав Павићевић; премијера 24. новембар 1978.

110. Програм за predstavу *Јоаким* Добривоја Илића; Београдско драмско позориште; режија Миња Дедић; премијера 20. октобар 1979.
111. Жика Миленковић (Милош) и Раде Марковић (Јоаким) у Илићевом *Јоакиму*, БДП, 1979.
112. Сцена из представе *Јоаким*, БДП, 1979.
113. *Фернандо и Јарика* Јоакима Вујића, режија Петар Говедаровић, сценографија Сава Барачков, костим Милица Радовановић, Народно позориште „Јоаким Вујић” у Крагујевцу, 1985. У улози Јоакима Вујића Мија Алексић.
114. Копија портрета Јоакима Вујића из *Животописанија* рад Гордане Илић, графика, Музеј позоришне уметности Србије, инв. бр. 13597/1-3.
115. Колорисана графика *Јоаким Вујић пред кнезом Милошем*, копија гравире из *Животописанија* Рад Гордане Илић, Музеј позоришне уметности Србије, инв. бр. 13596/1-3.
116. Изложена штампана дела Јоакима Вујића из фонда „Музеја Вука и Доситеја”: *Руководство к Францускеј граматици*, Будим, 1805; *Оштрумна домишљенија Бертолда*, Будим, 1807; *Јестествословије в ползу наипаче јуности*, Будим, 1809; *Слепи миш*, Будим, 1809; *Млади Робинсон*, Будим, 1810; *Благородна и великодушна жена Лунара у Персији*, Будим, 1815; *Новоизобретеноје и благоустројеноје учичиште добродетели*, Будим, 1823; *Новешје земљеописаније целого света*, Будим, 1823; Дела из фонда Музеја позоришне уметности Србије: *Крешталица*, Будим, 1814; *Јоакима Вујича славено-српскога списатеља, путешесвије по Србији*, Будим, 1828; *Српски вожд Георгиј Петровиц, иначе наречени Црни, или Отјатије Београда од Турака*, Нови Сад, 1834.

ЛИТЕРАТУРА

- Алојз Ујес: *Позоришно стваралаштво Јоакима Вујића*, поводом 175-годишњице прве позоришне представе у Срба 24. августа 1813, САНУ, Београд, 1988.
- Алојз Ујес: *Позоришно стваралаштво и трагање Јоакима Вујића 1805-1985*, сто педесет година првог српског позоришта, Одбор за обележавање 150-годишњице првог српског позоришта, Крагујевац, 1985.
- Ранко Младеновић: *Наш први позоришни чергар Јоаким Вујић*, Удружење глумача Краљевине Југославије, Београд, 1935.
- Светислав Шумаревић: *Позориште код Срба*, Луча, Београд, 1939.
- Др Миховил Томандл: *Српско позориште у Војводини*, Матица српска, Нови Сад, 1953.
- Др Мираш Кићовић: *Позоришни рад Јоакима Вујића*, „Зборник прилога историји југословенских позоришта”, Нови Сад, 1961.
- Владимир Петрић: *Театар Јоакима Вујића*, Нолит, Београд, 1965.
- Јосип Кулунџић: *Јоаким и сцена*, Сцена, часопис за позоришну уметност, год. IV, књ. I, бр. 1, Нови Сад, 1968.
- Рајко Стојадиновић: *Крагујевачко позориште 1835-1951*, Светлост, Крагијевац и Музеј позоришне уметности Србије, Крагујевац, 1975.
- Боривоје С. Стојковић: *Историја српског позоришта од средњег века до модерног доба (драма и опера)*, Музеј позоришне уметности Србије, Београд, 1979.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

929:82 Вујић Ј. (060.64)

МАРКОВИЋ, Олга

Јоаким Вујић : (1772-1847) / аутор каталога и изложбе Олга Марковић. - Београд : Музеј позоришне уметности Србије, 1997 (Београд : Србоштампа). - 63 стр. : илустр. ; 24 см

Тираж 350. - Библиографија: стр. 63.

а) Вујић, Јоаким (1772-1847) - Изложба -
Каталози

ИД=55295244

3: Што самъ я дата 1840. Aprilia 19: сатрашко посарадио, и у
пошул исторко, абло мое итвие есаб свирбани порадъ у аекель прео.
о што свирбелесабо пофв /, гласи, и нишата бав итвиея мога не ти
намо мое сурасе Библиофена, пово бинише книжада загодити то не будетъ
сагола до близу 8,000 фроф. Онда у таи исторко е било 2985 куте.
ова, протъ други сата, и до 48 мотри, рана и феце, све се по у сродни
содрашко.

Ако ере да самъ се я досаа турко о аросвщанію народа мога Серб
тоши швице бав дата 1805 ево до фанасъ, и вестъ самъ сада дршао до
аростан и немоуи, иступисамъ све силе мое намо душевне атаи и аблесте
одрши и видити тогу, дашато самъ у севанъ десетъ перву ривотки мога со
като. — Дашо покорвине приадагъ и толима Високославнии Со
мо савву Господу твою, да би итали келоввоноти и великодуиіе асган
ноо сиротинко, а напашале на тоо ослаблоти и уарулену сатаросъ мени
у тексио за тоо иуде баредрмити, нишо што самъ бав адрешива уару
вредъ за идио шрало време итао, а поаотъ пали иступие.

Во аротъ преторуну мене Високои Мислоти и Великодуиіе
келвсабу Вашету, огеиавотави спорвине уидвкитало Ршиоіе и ево
иотъ Висококоитаниентъ башаю

Вашето Господства

5. Београду 10: Julya 843.

попорвдичиіи сурот и повои
Дозниентъ Душотуи
С. Сербани дитарабуи

